
แนวความคิดและเทคนิคในการสอน ภาษาญี่ปุ่น¹

พกาภิพย์ สกุลครุ²

1. ความนำ

เมื่อจะเริ่มสอนภาษาญี่ปุ่น เราจะพบปัญหาด้านแรก คือ “จะใช้ตำราอะไรดี” เมื่อผ่านด้านแรกไปแล้ว ปัญหาหรือคำถามที่จะตามมาก็คือ “แล้วจะสอนอย่างไรดี” หรือแม้ผู้ที่กำลังสอนอยู่ก็ยังคงเกิดคำถามขึ้นในใจอยู่เสมอๆ ซึ่งก็คือ เรื่องของวิธีการ หรือเทคนิคในการสอนนั่นเอง แต่ก่อนที่จะพูดถึงเทคนิค หรือวิธีการ ว่าเป็นอย่างไรนั้น สิ่งแรกที่เรจะต้องพูดคุยให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันก็คือ “อะไรคือ เป้าหมายในการเรียนการสอน” หากไม่มีเป้าหมายที่แน่ชัด เราก็ไม่สามารถที่จะวางแผน หรือกำหนดวิธีปฏิบัติได้

¹ บทความนี้เป็นบทความที่เคยนำเสนอในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “ทักษะและเทคนิคการสอนภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้น” ระหว่างวันที่ 12-13 กันยายน 2531 ณ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา สหวิทยาลัยศรีอยุธยา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2. เป้าหมายในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น

กล่าวอย่างง่าย ๆ เป้าหมายสุดยอดในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น ก็คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเหมือนชาวญี่ปุ่นเจ้าของภาษา แต่หากได้ยืดอกกล่าวเช่นนั้น ทั้งผู้สอนและผู้เรียนอาจจะรู้สึกหมดพลังกำลังใจ เพราะเกิดความรู้สึกว้า เป้าหมายนั้นช่างห่างไกลเสียเหลือเกิน คงต้องใช้เวลาชั่วชีวิตซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ภาษาเป็นสิ่งที่มีความละเอียดมาก ครอบคลุมเนื้อหา ความรู้สึกนึกคิดที่กว้างขวางและลึกซึ้ง สามารถศึกษาค้นคว้าให้เพิ่มพูนขึ้นได้อย่างไม่มีวันจบสิ้น อย่างไรก็ตาม ควรตั้งเป้าหมายแล้วพยายามเดินไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

3. จุดมุ่งหมายและแนวความคิดในการสอน

จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งมีผลให้แนวความคิดในเรื่องวิธีการสอนแตกต่างกันไปด้วย ในสมัยโบราณผู้คนที่ศึกษาภาษาละติน ซึ่งพอเข้าสู่สมัยกลางภาษานี้ก็ค่อยๆ สูญหายตายไป การเรียนภาษาละตินจึงเป็นการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะนำภาษาไปใช้ในชีวิตจริง วิธีการเรียนรู้ส่วนใหญ่จึงเป็นลักษณะ

ของการท่องจำหลักไวยากรณ์และอ่านทำความเข้าใจ ซึ่งวิธีนี้ถูกนำมาใช้เรียนรู้ภาษาปัจจุบันด้วย วิธีการดังกล่าวนี้เรียกกันว่า Grammar-Translation Method

กรณีศึกษาภาษาปัจจุบัน เนื่องจากวิทยาการต่างๆ เจริญก้าวหน้าไปมาก ผู้คนจึงมีการสัญจรไปมา ติดต่อคบหากับชาวต่างประเทศมากขึ้น ทำให้เกิดความจำเป็นต้องใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร แต่การเรียนการสอนแบบ Grammar-Translation Method นั้น เป็นการเรียนรู้กฎเกณฑ์ ท่องจำ และอ่านทำความเข้าใจได้เท่านั้น ผู้เรียนไม่สามารถสื่อสาร คือ ฟัง-พูด ในชีวิตจริงได้ จึงเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์วิธีการนี้มากมาย และผู้รู้ได้พยายามคิดค้นและเสนอแนวทางการสอนแบบใหม่ๆ ที่จะสามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายของผู้เรียนที่ต้องการนำไปใช้เพื่อการสื่อสาร

แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนภาษาต่างประเทศซึ่งมีอิทธิพลต่อวงการสอนภาษาญี่ปุ่น ที่จะกล่าวถึงในที่นี้มี 3 วิธีด้วยกัน คือ

3.1 Natural Method

Berlitz, M. (1852-1921) ชาวอเมริกัน ซึ่งถือกำเนิดในเยอรมัน เป็นผู้ริเริ่มขึ้น วิธีการสอนแบบธรรมชาตินี้ มีลักษณะเด่นคือ

- (1) ห้ามใช้ภาษาแม่ของผู้เรียนโดยเด็ดขาด เป็น Direct Method โดยสิ้นเชิง เรียนรู้ความหมายโดยใช้รูปภาพ ภาพถ่าย ของจริง กิริยาท่าทางและอื่น ๆ ไม่มีการแปล

- (2) ผู้สอนต้องเป็นเจ้าของภาษานั้น ๆ เท่านั้น นั่นคือ กรณีสอนภาษาญี่ปุ่น ผู้สอนต้องเป็นชาวญี่ปุ่นเท่านั้น
- (3) ใช้วิธีการเรียนรู้แบบเด็กทารก คือ ให้ออกเสียงเลียนแบบผู้สอน
- (4) ลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้เริ่มจาก ฟัง—พูด แล้วจึง อ่าน—เขียนในตอนหลัง
- (5) คำราที่ใช้สอนมีเนื้อหาจากง่ายไปยากและมีความต่อเนื่อง
- (6) สอนแบบเร่งรัด (Intensive) ผู้เรียนจำนวนน้อย และฝึกฝนให้มากๆ
- (7) ไวยากรณ์นั้นยกตัวอย่างให้ดูก่อน แล้วจึงให้รับรู้กฎเกณฑ์เองภายหลัง
- (8) สอนคำศัพท์ที่ผู้เรียนต้องใช้ทันทีในชีวิตประจำวัน

อย่างไรก็ตาม มีปัญหาบางประการที่เกิดขึ้น

ในการสอนแบบ Natural Method เนื่องจากการเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็กทารกกับการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศใหม่ของผู้ใหญ่นั้นต่างกัน ประการแรก ในเรื่องของเวลา ซึ่งสำหรับผู้ใหญ่นั้นมีเวลาจำกัด ประการที่สอง กรณีของผู้ใหญ่มีภาษาแม่มาเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ ในขณะที่เด็กทารกไม่มีอุปสรรคดังกล่าว ประการที่สาม กรณีที่สอนคำศัพท์สำนวนที่เป็นนามธรรม ใช้วิธีธรรมชาตินั้นลำบากมาก ประการที่สี่ เนื่องจากไม่มีการอธิบายโดยใช้ภาษาแม่ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจ ไม่

แน่ใจว่าตนเองเข้าใจถูกหรือผิด เพราะคาดเดาเอาเอง

3.2 Michigan Method

Fries, C. (1887–1967) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกนเป็นผู้ริเริ่มขึ้น ลักษณะเด่น คือ

- (1) เน้นการฝึกฝนปากเปล่า (Oral Practice) เพื่อให้สามารถพูดได้เป็นสิ่งสำคัญ
- (2) รูปแบบการฝึกฝนที่สำคัญ คือ ฝึกฝนเป็นรูปประโยค (Pattern Practice) เป้าหมายเพื่อให้สามารถพูดได้ตามสถานการณ์ที่เหมาะสมในทันทีโดยไม่ต้องคิด เป็นการนำเอาโครงสร้างรูปประโยคมาใช้ในการฝึกฝนแบบต่างๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกระทั่งสามารถจำได้อย่างแม่นยำ และพูดได้อย่างคล่องแคล่ว

วิธีนี้กล่าวกันว่า เป็นรากฐานในการสอนภาษาญี่ปุ่นในปัจจุบัน อย่างไรก็ดี ยังมีเสียงวิจารณ์บางประการ เช่น การฝึกฝนเป็นรูปประโยค โดยใช้คำศัพท์ใหม่เข้าไปแทนที่ในรูปประโยคที่ผู้สอนกำหนดมาให้และอื่นๆ แล้วให้พูดซ้ำแล้วซ้ำเล่าโดยไม่ต้องคิดนั้น ผู้เรียนอาจพูดได้ถูกต้องแต่เหมือนเครื่องจักร พูดไปทั้งๆ ที่ไม่เข้าใจความหมาย น่าเบื่อ เป็นต้น

3.3 Oral Method

Palmer, H. (1877–1949) ชาวอังกฤษเป็นผู้ริเริ่มขึ้น Palmer เป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่ง

กระทรวงศึกษาธิการของญี่ปุ่นในสมัยไทโช (Taishoo) ได้เชิญมาเป็นที่ปรึกษาด้านการสอนภาษาอังกฤษให้แก่ชาวญี่ปุ่นในสมัยนั้น Palmer กล่าวว่า ภาษานั้นแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ หลักเกณฑ์ และการนำไปใช้จริง Palmer กล่าวถึงขั้นตอนในการเรียนรู้ภาษาว่ามี 5 ขั้นตอน ได้แก่

- (1) จับเสียง (Auditory Observation)
- (2) เลียนเสียง (Oral Imitation)
- (3) ผูกพูดซ้ำแล้วซ้ำเล่า (Catenizing)
- (4) เชื่อมโยงเสียงเข้ากับความหมาย (Fusion, Semanticizing)
- (5) สร้างประโยคใหม่โดยดัดแปลงจากประโยคที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Composition by Analogy)

เป้าหมายของ Palmer นั้น ไม่เพียงแต่ความสามารถในการฟัง-พูด เท่านั้น ยังรวมถึงการอ่าน-เขียนด้วย แต่เนื่องจากในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะสำหรับขั้นต้นกิจกรรมในชั้นจะเป็นการฝึกฝนปากเปล่า จึงเรียกวิธีนี้ว่า Oral Method นอกจากนี้ เนื่องจาก Palmer ยอมให้ใช้ภาษาแม่ของผู้เรียนช่วยความเข้าใจได้ แต่โดยหลักการแล้วให้พยายามหลีกเลี่ยง โดยพยายามใช้ภาษาต่างประเทศนั้นสอนเอง วิธีสอนของ Palmer จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Oral Direct Method อย่างไรก็ตาม แม้วิธีการของ Palmer จะเป็นแบบ Oral และ Direct แต่เขาก็ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการฝึกฝนแบบอื่น ๆ ที่จะได้ผลดีก็

ควรจะนำมาใช้ ในแง่นี้จึงนับได้ว่า เป็นวิธีการที่ค่อนข้างประนีประนอม

เมื่อพูดถึงแนวความคิดเกี่ยวกับวิธี หรือ เทคนิคการสอนโดยทั่วไปที่มักจะเป็นปัญหาถกเถียงกันเสมอ คือ การสอนขั้นต้น หรือระดับพื้นฐาน อย่างไรก็ตามวิธีการสอนนั้นมีหลายรูปแบบไม่สามารถกล่าวได้ว่า วิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะสอนภาษาญี่ปุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลที่สุด เท่าที่จะทำได้ ซึ่งวิธีการสอนย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามจุดมุ่งหมายของผู้เรียน และองค์ประกอบในการเรียนการสอนอื่น ๆ ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องยึดติดอยู่กับวิธีการสอนแบบใดแบบหนึ่งเพียงแบบเดียว

โดยทั่วไป มักคิดไปว่า การสอนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นง่าย ขั้นสูงนั้นยาก ดังนั้น ใคร ๆ ก็สอนขั้นต้นได้ ซึ่งความจริงแล้วตรงกันข้าม เพราะพื้นฐานเป็นสิ่งที่สำคัญมาก การเรียนรู้อย่างถูกวิธี เป็นระบบในขั้นพื้นฐาน จะช่วยให้สามารถเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นได้บรรลุเป้าหมายในระยะเวลาอันสั้นและอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ตำราที่ใช้สำหรับระดับพื้นฐาน จึงควรเป็นตำราที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกมาแล้ว เพราะจะเป็นฐานและจะมีผลกระทบต่อไปในระดับที่สูงยิ่งขึ้น ผู้สอนก็เช่นเดียวกัน ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสอนเป็นอย่างดี พื้นฐานจะดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับตำราและวิธีการสอนเป็นสำคัญ

4. คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอน ภาษาญี่ปุ่นในอุดมคติ

4.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาญี่ปุ่นและเรื่องราวเกี่ยวกับญี่ปุ่นอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง และอย่างเป็นระบบ

4.2 มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นอย่างดี เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนได้

4.3 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ความสามารถไปยังผู้เรียนได้อย่างถูกต้องรวดเร็วชัดเจน เข้าใจง่าย เป็นระบบ มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายการเรียนการสอน

4.4 มีความรู้ความเข้าใจในผู้เรียน และปัญหาของผู้เรียนเป็นอย่างดี และสามารถแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียนได้

เมื่อมองในแง่หนึ่ง จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ผู้สอนชาวญี่ปุ่น หรือชาวไทย จะหาผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนเป็นอาจารย์ที่ดีในอุดมคตินั้น คงหาได้ยากยิ่ง แต่คุณสมบัติดังกล่าวเป็นสิ่งที่อาจารย์ผู้สอนควรทราบ และน่าจะได้อิทธิพลเป็นแนวทาง เป็นเป้าหมายในชีวิตการสอนพยายามศึกษาค้นคว้าหาความรู้ความสามารถใส่ตนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งความพยายามความตั้งใจใฝ่รู้ และประสบการณ์จะช่วยได้มาก

อาจารย์ชาวไทย และ อาจารย์ชาวญี่ปุ่นจะมีจุดเด่น จุดด้อย ที่ต่างกัน ซึ่งหากสามารถนำมา

ประสานร่วมมือกันก็จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาญี่ปุ่นและเรื่องราวเกี่ยวกับญี่ปุ่นอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง และอย่างเป็นระบบ ได้แก่

4.1.1 มีความรู้เรื่องเสียง, ตัวอักษร, คำศัพท์, ไวยากรณ์, โครงสร้าง, ลักษณะของภาษาญี่ปุ่น อย่างเป็นระบบ และละเอียดลึกซึ้ง

4.1.2 มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ภาษาของชาวญี่ปุ่น

4.1.3 มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของภาษาญี่ปุ่น

4.1.4 มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษา ศาสตร์ และลักษณะของภาษา

4.1.5 มีความรู้ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยมของชาวญี่ปุ่น

4.2 มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นอย่างดี เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนได้ ได้แก่

4.2.1 มีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาญี่ปุ่นเป็นอย่างดี

4.2.2 มีความสามารถในการออกเสียงภาษาญี่ปุ่นได้อย่างถูกต้อง ตามแบบภาษาญี่ปุ่นที่เป็นมาตรฐาน

4.3 มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอด
อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

4.3.1 มีความรู้ความสามารถในเรื่อง
วิธีการและเทคนิคการสอน

4.3.2 มีความสามารถในการวางแผน
การสอนและสอนได้ตามแผน

4.3.3 มีความสามารถในการปรับ
เปลี่ยนวิธีการและเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับ
สภาพการเรียนรู้การสอน หรือชั้นเรียนที่เปลี่ยน
แปลงไป

4.3.4 มีความรู้ความสามารถในการ
ใช้ปรับใช้ และผลิตตำรา และวัสดุอุปกรณ์ประ-
กอบการสอน

4.3.5 มีความรู้ความสามารถในการ
วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.3.6 มีความรู้ทั่วไปทางด้านการ
ศึกษาและจิตวิทยา

4.4 มีความรู้ความเข้าใจในผู้เรียน และ
ปัญหาของผู้เรียนเป็นอย่างดี และสามารถแก้
ปัญหาให้แก่ผู้เรียนได้ ได้แก่

4.4.1 มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะ
นิสัย และ พฤติกรรมในการเรียนรู้ของชาวไทย
เป็นอย่างดี

4.4.2 มีความรู้ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยว
กับสังคม วัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์
เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ชีวิตความเป็น
อยู่ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยมของชาวไทย

4.4.3 มีความรู้ความเข้าใจภาษาไทย
และข้อแตกต่างระหว่างภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น
อย่างเป็นระบบ

4.4.4 เข้าใจปัญหาของผู้เรียนชาว-
ไทย และสามารถช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ได้

5. บรรยาการของชั้นเรียน

บรรยาการที่ดีของชั้นเรียนย่อมส่งผลดีต่อ
การเรียนรู้การสอน ทั้งนี้ ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาท
อย่างยิ่งต่อบรรยาการของชั้นเรียน ผู้สอนจะ
เปรียบเสมือนเป็นทั้งผู้กำกับ และตัวแสดงใน
ขณะเดียวกัน บุคลิกภาพของผู้สอนในชั้นเรียน
ควรเป็นดังนี้

- (1) เตรียมสอนมาพร้อม
- (2) ตั้งใจสอน
- (3) วาเริงแจ่มใส
- (4) พูดเสียงดัง ชัดเจน มีจังหวะ ชวน
ฟัง
- (5) ให้ความเป็นกันเองแก่ผู้เรียน
- (6) ผ่อนบ้าง ดึงบ้าง แล้วแต่โอกาส
- (7) มีจิตวิทยา ชมบ้าง ให้กำลังใจผู้
เรียนบ้าง ตักเตือนว่ากล่าวบ้างเป็นต้น

6. เทคนิคในการสอนภาษาญี่ปุ่น

6.1 ลำดับขั้นตอนในการสอน

ในการสอนไม่ว่าจะเป็นเรื่องของตัวอักษร
คำศัพท์ หรือรูปประโยค ควรคำนึงถึงลำดับ

ขั้นตอนในการสอน เรื่องของลำดับขั้นตอนนี้ บางครั้งมักจะถูกละเลยมองข้ามไป ซึ่งบ่อยครั้ง ลำดับขั้นตอนที่ผิดพลาดไปเพียงเล็กน้อย อาจทำให้เกิดปัญหาใหญ่โตตามมา สร้างความไม่เข้าใจ งุนงง สงสัย และสับสน ให้เกิดขึ้น แก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก หลักเกณฑ์โดยทั่วไป ที่สามารถนำมาใช้พิจารณากำหนดลำดับขั้นตอน ได้แก่

- (1) เริ่มจากสิ่งที่ย่ำง่ายไม่ซับซ้อน ไปสู่ สิ่งที่ยาก หรือซับซ้อนขึ้น
- (2) เริ่มจากสิ่งที่จะพบเห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้ใช้ บ่อยกว่า
- (3) เริ่มจากสิ่งมองเห็นได้ สัมผัสได้ ไปสู่ สิ่งที่ยังมองไม่เห็น หรือสัมผัสไม่ได้
- (4) เริ่มจากสิ่งใกล้ตัว ไปสู่ สิ่งไกลตัว
- (5) เริ่มจากเรื่องทั่ว ๆ ไป ไปสู่ เรื่องที่เฉพาะ
- (6) เริ่มจากสิ่งที่พื้นฐาน ที่จะนำไปสู่ หรือเป็นส่วนประกอบของสิ่งอื่นต่อไป

6.2 วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอื่นๆประกอบการสอน

- (1) ของจริง เช่น หนังสือ, โต๊ะ, เก้าอี้, ดินสอ, ปากกา, ประตู, หน้าต่าง, นาฬิกา, แว่นตา, กระดานดำ, เงิน, กุญแจ, ไม้ขีดไฟ, พจนานุกรม, ผ้าเช็ดหน้า, กระดาษ, หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

- (2) ของจำลอง เช่น รถยนต์, เครื่องบิน, โทรศัพท์ เป็นต้น

- (3) รูปภาพ เช่น คนชาติต่างๆ, ผู้ชาย, ผู้หญิง, เด็ก, ผู้ใหญ่, หมวก, กระเป๋า, รองเท้า, ต้นไม้, ดอกไม้, ผลไม้ เป็นต้น

- (4) รูปถ่าย เช่น รูปเขาฟูจิ, ต้นซากุระ, บ้านญี่ปุ่น, ห้องญี่ปุ่น เป็นต้น

- (5) แผนผัง แผนภูมิ แผนที่

- (6) สิ่งสมมติ เช่น ผู้สอนชี้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยสมมติเป็นสิ่งอื่น

- (7) กิริยาท่าทาง เช่น ผู้สอนแสดงกิริยาท่าทาง หรือให้ผู้เรียนแสดงกิริยาท่าทาง

- (8) สถานการณ์ เช่น ผู้สอนกำหนดสถานการณ์แล้วให้ผู้เรียนใช้คำศัพท์ หรือรูปประโยคแต่งประโยค หรือบทสนทนาให้เหมาะสมแก่สถานการณ์นั้น ๆ

- (9) ประโยคตัวอย่าง ยกตัวอย่างประกอบหลาย ๆ ตัวอย่างที่ชัดเจนเข้าใจง่าย

- (10) เทป เช่น ใช้ในการทดสอบการฟัง หรือให้ผู้เรียนพูด หรืออ่านตาม หรือให้เขียนตามเสียงที่ได้ยินจากเทป

- (11) แผ่นใส เช่น ใช้ประกอบการอธิบาย หรือวาดภาพประกอบการสอน หรือการกำหนดสถานการณ์ เป็นต้น

- (12) สไลด์ เช่น สไลด์แนะนำเรื่องราวเกี่ยวกับญี่ปุ่น

(13) วิดีโอ เช่น วิดีโอแนะนำเรื่องราวเกี่ยวกับญี่ปุ่น วิดีโอประกอบการสอนรูปประโยค เป็นต้น

ทั้งนี้ ครูผู้สอนควรเลือกใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งประกอบกัน ตามความเหมาะสมซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับ เนื้อหาที่จะสอน เวลา ความพร้อม และอื่น ๆ

การใช้วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้นอย่างพอเหมาะพอดี จะช่วยเสริมความเข้าใจและบรรยากาศในการฝึกฝน ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่ง

6.3 รูปแบบการฝึกฝน

รูปแบบของการฝึกฝนมีมากมาย ทั้งนี้ ผู้สอนควรเลือกใช้ หรือนำมาผสมผสานให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน รูปแบบของการฝึกฝนได้แก่

- (1) การฝึกพูดตาม (Repetition Drill)
- (2) การฝึกแทนคำในประโยค (Substitution Drill)
- (3) การฝึกเปลี่ยนรูปคำหรือประโยค (Transformation Drill)

(4) การฝึกถาม-ตอบ

(Question - Answer Drill)

(5) การฝึกเชื่อมประโยค

(Combination Drill)

(6) การฝึกแต่งประโยค

(Completion Drill)

(7) การฝึกขยายประโยค

(Expansion Drill)

(8) การฝึกแปล (Translation Drill)

ทั้งนี้ อาจฝึกฝนโดยให้ผู้เรียนพูดพร้อมกัน

ทั้งชั้น พูดเป็นกลุ่ม หรือชี้ให้พูดทีละคน แล้วแต่เวลาและโอกาส นอกจากนี้ควรให้ผู้เรียนจับคู่ หรือจับกลุ่มพูดคุยกันเองบ้าง ตามสถานการณ์ หรือรูปประโยคที่ผู้สอนกำหนดให้ ทั้งนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดและพูดด้วยตนเอง ไม่ใช่เพียงพูดตามผู้สอน หรือรอรับคำถามจากผู้สอนเสมอไป และจะเป็นการช่วยให้บรรยากาศในชั้นเรียนคึกคักด้วย

6.4 ลำดับขั้นตอนในการสอนเนื้อหาแต่ละบท

กิจกรรม	วิธีการและอุปกรณ์	หมายเหตุ
(1) คำศัพท์ สำนวน และอักษรคันจิใหม่	* ให้ออกเสียงตาม * ให้อ่านบัตรคำ * ให้อ่านของจริงและอื่น ๆ ประกอบ * ให้อ่านของจริงและอื่น ๆ แล้วพูดเป็นภาษาญี่ปุ่น * บอกวิธีใช้และข้อควรระวัง	ให้ผู้เรียนจำศัพท์ สำนวนและอักษรคันจิใหม่ ก่อนเข้าสู่เนื้อหาของบทเรียน
(2) นำเข้าสู่บทเรียน	* ยกตัวอย่างสถานการณ์ * บอกกฎเกณฑ์การใช้ * ยกตัวอย่าง และใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบ	ใช้เวลาแต่น้อย โดยสอนอย่างกระชับ เข้าใจง่าย และเป็นระบบ
(3) ฝึกฝนปากเปล่า	* ใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบ * แสดงกิริยาท่าทางประกอบ * กำหนดสถานการณ์ประกอบ	การฝึกฝนเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการเรียนภาษา ควรสร้างบรรยากาศของชั้นเรียนให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา
(4) ทำความเข้าใจกับเนื้อหาบทเรียน	* ให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับเนื้อหาบทเรียน * อาจแบ่งกลุ่มอภิปราย	ในส่วนที่ผู้เรียนยังไม่ค่อยเข้าใจ ผู้สอนควรช่วยเสริมให้เข้าใจยิ่งขึ้น
(5) อ่านบทเรียน	* อ่านออกเสียงตามผู้สอน หรือเทป * ให้ผู้เรียนอ่านเอง * บทเรียนที่ดี อาจให้ท่องจำ	ให้อ่านทั้งชั้นบ้าง เป็นกลุ่มบ้าง จับคู่อ่านบ้าง เรียงเดี่ยวบ้าง
(6) ถาม-ตอบ	* ทดสอบความเข้าใจเนื้อหาบทเรียน * ผู้สอนถาม ผู้เรียนตอบ * ผู้เรียนถาม ผู้เรียนตอบ	พยายามใช้รูปประโยคในบทนั้นถาม และให้ตอบทวนคำถาม เพื่อให้จดจำรูปประโยคได้

กิจกรรม	วิธีการและอุปกรณ์	หมายเหตุ
(7) ดัดแปลงบทเรียน	* กำหนดสถานการณ์ บทบาท ให้แต่งประโยค หรือบทสนทนาขึ้นเอง * อาจให้แสดงประกอบหน้าชั้น	ควรกำหนดสถานการณ์ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และที่ผู้เรียนจะมีโอกาสนำไปใช้จริง
(8) แบบฝึกหัด	* ทำแบบปากเปล่า * เขียนตอบในเวลาที่กำหนดให้ในชั้นเรียน * ทำนอกชั้นเรียน	อาจให้ผู้เรียนเตรียมทำมาล่วงหน้า

6.5 แนวทางและการแบ่งเวลาการสอนในแต่ละชั่วโมง

สภาพของชั้นเรียนแต่ละแห่ง หรือเนื้อหาของการเรียนการสอนในแต่ละชั่วโมงอาจจะแตกต่างกันไป ดังนั้น การแบ่งเวลาในการสอนก็ย่อมจะแตกต่างกันไปด้วย อย่างไรก็ตาม แม้จะกำหนดตายตัวลงไปไม่ได้แน่ชัดนัก แต่ก็พอมีแนวทางให้ยึดถือ และปฏิบัติได้ดังนี้ คือ (กรณีชั่วโมงเรียน 60 นาที)

1. ทบทวนอยู่เสมอ

ตอนต้นชั่วโมงเรียนทุกชั่วโมง ราว 5-10 นาที ควรมีการทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งที่เรียนในชั่วโมงก่อน แล้วจึงนำเข้าสู่เนื้อหาใหม่ โดยอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1.1 ให้อ่านบัตรคำศัพท์ หรืออักษรคันจิ ที่เรียนไปแล้ว

- 1.2 ให้เขียนตามคำบอก โดยผู้สอนอ่านให้ฟัง หรือเปิดเทป
- 1.3 ให้ฟังสิ่งที่ผู้สอนพูดแล้วสรุปใจความ
- 1.4 พูดคุยกับผู้เรียน ถาม-ตอบ โดยใช้รูปประโยคที่เรียนไปแล้ว
- 1.5 ทดสอบย่อย

2. อธิบายแต่น้อย

ควรใช้เวลาในการอธิบายเฉพาะเท่าที่จำเป็น โดยอธิบายอย่างสั้น ๆ กระชับ เข้าใจง่าย เป็นระบบ และยกตัวอย่างที่ชัดเจน เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่ไม่ใช่เด็กทารก จึงต้องการคำอธิบายที่จะทำให้เกิดความเข้าใจและมั่นใจ แต่อย่าลืมว่า จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนไม่ใช่เพื่อให้เข้าใจ แต่เพื่อให้สามารถใช้สื่อสารได้จริง

ดังนั้น คำอธิบายที่ดีเพื่อให้เกิดความเข้าใจ
ถือเป็นเพียงทางผ่านที่จะนำพาผู้เรียนไปสู่
การฝึกฝนที่มีประสิทธิภาพ

ใช้เวลาราว 10-15 นาที

3. ฝึกฝนให้มาก

ใช้เวลาที่เหลือทั้งหมด คือ ราว 40 นาที
หรือ 2 ใน 3 ของเวลาในการเรียนการสอน
ควรฝึกฝนให้ได้ทั้ง 4 ทักษะ โดยเริ่มจาก
ฟัง-พูดก่อน แล้วจึงไปสู่การอ่านและเขียน

7. บทสรุป

สิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิด
กับท่านผู้รู้ และจากประสบการณ์ของผู้เขียนเอง ซึ่งเป็นเพียงแนวทางหนึ่งในการสอนภาษาญี่ปุ่น
ทั้งนี้ อาจารย์ผู้สอนท่านอื่นๆ อาจจะมีความคิด หรือวิธีการที่ผิดแผกแตกต่างออกไป ซึ่งอาจจะ
แปลกใหม่ หรือให้ผลที่ดีกว่า อย่างไรก็ตาม ทำอย่างไรจึงจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ
ที่สุด บรรลุจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายของการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาญี่ปุ่น
ไปใช้สื่อสารได้จริงในชีวิตประจำวัน หากจะกล่าวง่าย ๆ ถึงวิธีการและเทคนิค ก็คือ ทำอย่างไร
ผู้สอนจึงจะสามารถจำลองโลกแห่งภาษาญี่ปุ่น หรือโลกของคนญี่ปุ่น ให้เข้ามาอยู่ในชั้นเรียน
เพื่อให้ผู้เรียนฝึกฝนได้อย่างมีขั้นตอน สนุกสนาน มีชีวิตชีวา สมจริงสมจัง และสามารถนำไปใช้
สื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกับคนญี่ปุ่นได้ในชีวิตจริง นี่คงเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องพยายามคิดค้น
และคำนึงถึงอยู่เสมอ

อย่างไรก็ตาม ในการสอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรสำรวจวิธีการสอนของตนเอง
และหาทางปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ และควรรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณา
ด้วย บ่อยครั้งที่ผู้สอนมักสรุปว่า ผู้เรียนตอบผิด พูดผิด หรือไม่ซักถาม สาเหตุเพราะ ผู้เรียน
ไม่สนใจ ไม่ตั้งใจเรียน หรือไม่ฉลาด สาเหตุที่แท้จริงอาจมีมากมายหลายประการ และหนึ่งใน
สาเหตุเหล่านั้นอาจมาจากอาจารย์ผู้สอน หรือวิธีการสอน

การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา และความพยายามในการฝึกฝน
ผู้สอนควรเป็นผู้ชี้แนะ ให้ความหวัง เป็นกำลังใจให้แก่ผู้เรียน

*Welcome to the ideal place
for seminar*

JAPANESE STUDIES CENTER BUILDING

FOR RECREATION

A. V. ROOM

CANTEEN

**FOR RESERVATION OR MORE INFORMATION
PLEASE CONTACT**

**JAPANESE STUDIES CENTER
THAMMASAT UNIVERSITY RANGSIT CAMPUS
TEL. 5290061-2**

OTHER SERVICES

: CANTEEN

: A LOUNGE FOR RECREATION